

Overvol theater dat trekt en intrigeert

THEATER

★★★★★

THE FOUNTAIN-HEAD

The Fountainhead naar Ayn Rand door Toneelgroep Amsterdam, regie Ivo van Hove, bewerking Koen Tachelet

15/6, Stadsschouwburg, Amsterdam. Daar t/m 21/6 en vanaf 26/8 t/m 21/9; toneelgroepamsterdam.nl

Een meesterwerk van theatrale vertelkunst voor de pauze en uiteindelijk in zijn geheel een unieke kijk, luister en denkervaring.

Hij wilde het al heel lang, Ivo van Hove: een theaterbewerking maken van Ayn Rands cultboek *The Fountainhead*, uitgegeven in 1943. Maar het lukte Toneelgroep Amsterdam steeds niet de rechten te verwerven. Nu is het er toch van gekomen, de wereldpremière in het Holland Festival 2014 van *The Fountainhead* - de voorstelling. Een waagstuk uiteraard, omdat deze ideeënroman van ruim 700 pagina's allerlei kanten uitwaaiert en thema's behandelt.

De voorstelling duurt ruim vier uur en is opgedeeld in vier hoofdstukken. Het deel voor de pauze is een meesterwerk van theatrale vertelkunst. Twee jonge architecten proberen ieder voor zich vanuit hun passie en roeping de wereld mooier te maken en te verbeteren. De één, Howard Roark (Ramsey Nasr) doet dat vanuit een rechtlijnig idealisme, de ander, Peter Keating (Aus Greidanus jr.), is minder getalenteerd, pragmatischer en past zich aan.

In hun discours gaat het over schoonheid versus functionaliteit, over onafhankelijk blijven of zoeken naar het compromis. Tegelijk gaat het over de rol van de kunst in de samenleving. Ofwel, in architectuurkringen: moeten we gebouwen maken zoals de mensen dat willen of omarmen we het modernisme, de vernieuwing?

In een van de mooiste toneelbeelden ooit (van Jan Versweyveld, wie anders?) heeft Van Hove *The Fountainhead* gesitueerd in een grote werkruimte met teken tafels, videoschermen, een regiekamer waar technici de beelden sturen en een enorme batterij aan geluidsapparatuur,

waarmee de voorstelling van een soundscape wordt voorzien. Overal hangen camera's waardoor we in detail kunnen zien wat er op de teken tafels wordt ontworpen. Maar ook hoe op smoezelige lakens de liefde wordt bedreven. Want tussen beide architecten zweeft De Vrouw: Dominique Francon (Halina Reijn), dochter van een van hun leermeesters. Zij is splijtzwam en femme fatale tegelijk, een niet te doorgronden personage dat enerzijds slachtoffer is en anderzijds mannen, macht en media geheel naar haar hand zet. Reijn speelt haar even ongrijpbaar als intrigerend: aanvankelijk niet in staat tot genot, laat zij zich bruut door Roark seksueel bevrijden. Om vervolgens om opportunistische redenen te trouwen met Keating.

Na de pauze kantelt de voorstelling behoorlijk. De ideeënstrijd tussen de twee architecten raakt op de achtergrond en een nieuw personage doet zijn intrede: Gail Wynand (Hans Kesting), eigenaar-hoofdredacteur van *The Banner*, de populistische krant die schrijft wat de massa wil lezen. Ook hij valt voor de ongenaakbare Dominique.

In dit deel gaat het evenzeer over de vraag te kiezen voor het individuele genot of voor het algemeen welzijn, maar toch raakt *The Fountainhead* hier nogal uit balans. Bewerker Koen Tachelet had hoe dan ook flinke stukken tekst en allerlei zijlijnen moeten schrappen en zeker de scène waarin kunstcriticus Ellsworth Toohey (Bart Slegers) omstandig zijn zegje doet.

Waar voor de pauze personages en ideeën in een heldere dramatiek en met een duidelijk conflict tegenover elkaar worden gezet, verzandt dit deel in een aaneenschakeling van verhandelingen over moraal en ethiek.

Intussen wordt dit alles verbeeld in een briljante regie van Van Hove waarin intieme scènes (Nasr en Reijn bedrijven gestileerd, bloot en uiterst sensueel de liefde), close-ups van bouwtekeningen en krantenkoppen, en weidse taferelen (inclusief de imponerende skyline van New York) elkaar afwisselen. De acteurs storten zich vol overgave in dit ideeëntheater, soms iets teveel zelfs, waardoor het geheel nogal geagiteerd en zwaar op de hand wordt, met net een traantje te veel. Waar Halina Reijn mysterieus en onberekenbaar blijft, gaat Aus Greidanus iets te veel op in psychologische acteren.

Erg knap is de flegmatieke, stuurse manier waarop Ramsey Nasr de rol van Roark vertolkt met als hoogtepunt de bijna stoïcijnse gespeelde slotrede over

de creatieve geest versus de tweede-handsmens. Hans Kesting is als de gekwelde mediamagnaat ongenaakbaar cynisch.

The Fountainhead is overvol en rijk geschakeerd theater, waarin niets te veel is en alles mogelijk: op een gegeven moment wordt zelfs een oude drukpers opgereden. Het levert al met al een overdaad aan indrukken, beelden en verwarrende gedachten op. Een voorstelling die trekt en intrigeert, soms ook verveelt, maar die bovenal een unieke kijk, luister- en denkervaring is geworden.

Hein Janssen

In een van de mooiste toneelbeelden ooit (van Jan Versweyveld, wie anders?) heeft Van Hove *The Fountainhead* gesitueerd

***The Fountainhead* door Toneelgroep Amsterdam in de regie van Ivo van Hove
met Halina Reijn en Aus Greidanus jr.**

Foto Jan Versweyeld